

Krijgt Oostenrijk dan toch een 'Volkskanzler'?

Door [Derk Jan Eppink](#) - 16 januari 2025

Geplaatst in [Oostenrijk](#) - [Populisme](#)

Herbert Kickl (56), leider van de Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ), staat op de drempel van het Bundeskanzleramt in Wenen. Hij kreeg van president Alexander van der Bellen (80), een groene nog wel, de opdracht een nieuwe Oostenrijkse regering te vormen. Oostenrijk maakt mee wat Nederland vorig jaar meemaakte. En wel voor de derde keer.

Bij de parlementaire verkiezingen van 29 september vorig jaar werd de FPÖ voor het eerst de grootste partij van Oostenrijk. Christendemocraten (ÖVP), socialisten (SPÖ) en liberalen (NEOS, voluit 'Das Neue Österreich') schoven samen aan tafel om de 'Freiheitlichen' buiten de deur te houden. Na drie maanden knalde het binnenskamers zo hard dat de formatiepoging mislukte. De liberalen liepen boos weg want de economische hervormingen waren 'te mager'. Harde ingrepen waren nodig want Oostenrijk overschrijdt het begrotingstekort van 3 procent, de Europese norm. Met socialisten is het lastig bezuinigen. Christendemocraten en liberalen hebben in het Oostenrijkse parlement een meerderheid van één zetel. 'Onwerkbaar', concludeerden ze. President Van der Bellen moest aankloppen bij de man die ze allemaal wilden mijden: Herbert Kickl.

Christendemocraten voor het blok

In Nederland werd de PVV in 2023 de grootste partij. Maar Geert Wilders werd geen premier want er moest een regering op afstand komen, met de fractieleiders als schooldirectie. Zo werkt Oostenrijk niet. Kickl kreeg het bot op zijn bord en hij wil het uitbenen. Van der Bellen, die Kickl en zijn FPÖ haat, kon niet anders. De ÖVP, de enige partner die in aanmerking komt, staat voor hetzelfde blok als

Krijgt Oostenrijk dan toch een 'Volkskanzler'?

het CDA in 2010. De partij is intern verscheurd, maar de toestand is hopelozender dan bij de vorige gelegenheden, in 2000 en 2017. ÖVP was toen de grootste en deelde de lakens uit bij de junior partner FPÖ.

De rollen zijn nu omgekeerd. Kickl las de ÖVP de levieten: 'Geen spelletjes, geen trucs, geen sabotage en geen dwarsliggerij. Anders komen er nieuwe verkiezingen en wij zijn er klaar voor.' 'Neuwahlen' zijn voor de christendemocraten een schrikbeeld want volgens opiniepeilingen zou de FPÖ nóg groter worden en de ÖVP nóg verder krimpen.

In 2000 was de ÖVP met bondskanselier Wolfgang Schüssel nog heer en meester. De FPÖ, toen geleid door Jörg Haider, moest buigen. Zelf nam hij geen zitting in de regering. Hij bestookte haar van buitenaf, kreeg ruzie binnenshuis en verliet uiteindelijk zijn partij om een nieuwe op te richten. In 2008 verongelukte hij met zijn auto, zwaar onder invloed. Politiek gesproken was Haider een eeuwige puber. Door de splitsing zakte de FPÖ in de peilingen. Hoewel Kickl, net als Haider uit Kärnten stamde en diens leerling was, volgde hij de 'Obmann' niet met zijn splitsing.

In 2017 groeide de FPÖ weer als kool door de migratiecrisis. De partij, intussen geleid door Heinz-Christian Strache, was weer nodig. Dit keer klopte de jonge ÖVP-politicus en kanselierskandidaat Sebastian Kurz (38) aan. Het klikte met vicekanselier Strache en Kickl werd minister van binnenlandse zaken. In 2019 maakte de carrière van Strache een duikvlucht door de Ibiza-video, die - het was goed getimed - twee jaar eerder in het geheim was opgenomen. De partijleider, toen nog in de oppositie, besprak voorstellen van een vrouw die zich presenteerde als nicht van een Russische oligarch. Het ging om een in Oostenrijk niet ongebruikelijke 'deal' annex 'dirty trick', waarbij overheidscontracten worden toegekend in ruil voor positieve publiciteit. Strache trad af, Kickl werd door Kurz op staande voet ontslagen en daarna vertrokken ook de overige FPÖ-ministers. De partij viel weer in een diep gat.

De nieuwe leider werd de FPÖ werd... Herbert Kickl. Op het eerste oog geen charismatische figuur. Een kleine gestalte, en té ascetisch voor een partij waar het bier rijkelijk vloeit zoals in de vervlogen tijden van de 'Burschenschaften', studentikoze verenigingen met een nationaal-conservatief kenmerk.

Kickl bouwde de partij weer op, vanuit de ruïnes, en kreeg daarbij een cadeau: corona. Hij schilderde het regeringsbeleid, inclusief vaccinaties en lockdowns, af als een 'aanval op de vrijheid'. Hij presenteerde zich als de toekomstige 'Volkskanzler', wat bij tegenstanders meteen de alarmbellen deed afgaan. Was er ook niet die andere Oostenrijker, A. Hitler, die dat ook ooit riep? Kickl zei zich te willen presenteren als de bondskanselier 'für den kleinen Mann', om die te beschermen tegen 'Staatsgewalt' en tegen de immigrerende buitenwereld. Oostenrijk diende 'eine Festung' te worden. Kickl komt zelf niet over als een volkstribuun. Hij spreekt scherp formulerend, doelgericht en op rustige toon. Geen brallende woordenbrij.

Nieuwe verhoudingen

Het Oostenrijkse parlement werd na de eedafleggingen van de verkozenen een bastion van de FPÖ die

Krijgt Oostenrijk dan toch een 'Volkskanzler'?

met Walter Rosenkranz de voorzitter leverde, na de president het hoogste ambt van de Republiek. De FPÖ-fractie werd met 57 leden, van wie 13 vrouwen, de grootste. Rosenkranz sloeg meteen toe met zijn eerste buitenlandse gast: Viktor Orbán, de minister-president van Hongarije. Alsof de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie (1867-1918) haar herintrede deed. De voorzitter liet de Europese vlag uit de ontvangstsalon verwijderen en nodigde, behalve de FPÖ, geen andere fracties uit. Dergelijke stoutigheden zie ik Tweede Kamervoorzitter Martin Bosma niet zo snel uithalen.

De verhoudingen veranderden niet alleen binnenlands, met de FPÖ als grootste partij, maar ook buitenlands. Er zijn nu tal van rechtse regeringen, in diverse variaties (Nederland, Italië, Zweden), terwijl in Frankrijk en Duitsland de voorvrouwen Marine Le Pen en Alice Weidel op de poorten van de macht hameren.

Het is voor de Europese Commissie en het Europees Parlement, waarin de Europese Conservatieven en Hervormers (ECR) de derde fractie vormen, veel moeilijker geworden om Oostenrijk - zoals in 2000 en 2017 - aan het kruis te nagelen. Onder de Europese regeringsleiders is de Italiaanse premier Giorgia Meloni de Madonna van conservatief Europa. Wie haar voor het hoofd stoot, krijgt het in dubbele portie terug. Vraag het maar aan de Franse president Emmanuel Macron.

Het meest dringende thema bij de onderhandelingen in Wenen is wél Europees: de begrotingsregels, met name de 3 procent-norm voor het begrotingstekort. Vóór de verkiezingen zei de regering dat het tekort 2,8 procent was, maar kort erna bleek het 4 procent te zijn! Dat betekende 18 miljard extra bezuinigen. Het liberale NEOS wilde harde ingrepen; de socialisten lagen dwars en de ÖVP keek richting FPÖ. Zo krijgt Kickl, als formateur, de factuur van 18 miljard euro onder zijn neus. FPÖ en ÖVP kwamen alvast overeen 6,3 miljard euro te bezuinigen om een zogenoemde 'excessieve begrotingstekort-procedure' van de Europese Commissie te voorkomen, en daarmee een verlaging van de Oostenrijkse kredietwaardigheid op de financiële markten.

De onderhandelingen met de FPÖ doen denken aan die met de PVV. Het eerste dat de FPÖ te horen kreeg van ÖVP-onderhandelaar Christian Stocker: *'Ein Öxit kommt nicht in Frage'*. Öxit is de Oostenrijkse variant van de Brexit en de Nexit. Kickl mag kritiek uitoefenen, maar er is een harde grens.

Immigratie amper een geschilpunt

De FPÖ bekritiseert sancties tegen Rusland en moet net als de PVV bijdraaien. Wenen hoopt uiteraard dat de zegen van elders komt: een vredesregeling via Donald Trump. En een 'Bundeskanzler Kickl' moet zich aan de rechtsregels houden. Kortom: rechtsstatelijkheid, à la Pieter Omtzigt. Opmerkelijk: immigratie is amper een geschilpunt, zij het dat de ÖVP een ander vocabulaire hanteert. Belangrijkste: pakt de 'Kickl- mayonaise' voor het onderling vertrouwen?

Das is relevant, want in december verscheen plotseling een oude bekende in de Duitse ARD-talkshow van Sandra Maischberger: Sebastian Kurz. Hij zei gelukkig te zijn in het zakenleven, maar sloot niets

Krijgt Oostenrijk dan toch een 'Volkskanzler'?

uit. Weliswaar werd hij zelf intussen voorwaardelijk veroordeeld, tot acht maanden cel voor het afleggen van valse verklaringen. Een proces wegens het inkopen van advertenties bij kranten in ruil voor positieve opiniepeilingen - à la de methode-Strache - loopt nog.

Kurz en Kickl hebben hun strijdbijl begraven, zeggen ze, maar als formateur Kickl mislukt en daarmee 'Neuwahlen' uitlokt, heeft de ÖVP nog één stemkanon klaarstaan: Sebastian Kurz!

*Eind 2024 verscheen 'Rechtsomkeert', het nieuwe boek van **Derk Jan Eppink**. Daarin schetst hij in heldere taal hoe zich in Europa, de Verenigde Staten en zeker ook in Nederland een politieke omwenteling voltrekt. Het boek verscheen bij **Uitgeverij Blauwburgwal**, kost € **22,95** en kan onder meer [HIER](#) worden besteld.*

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar** met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, [ook in het nieuwe jaar 2025](#)? Hartelijk dank!